

Rumantsch grischun el plan d'instrucziun 21:

Ils scolasts dalla Surselva sustegnan la Pro Idioms

La Conferenza generala romontscha sursilvana (CGRS), l'uniun dils scolasts romontschs dalla Surselva, critichescha la posiziun dominonta ch'il rumantsch grischun havess ellas scolasticas sch'il plan d'instrucziun 21 mass en vigur sco el se presenta. La CGRS sustegn las finamiras dalla Pro Idioms: il plan d'instrucziun 21 duei vegnir repassaus aschia ch'el tegn quen dalla situaziun legala, politica e sociolinguistica. Plinavon pretendan ils scolasts era ils mieds da scola necessaris per instruir ils idioms.

En ina radunonza extraordinaria, che ha giu liug ils 30 da settember 2013 a Glion, ha la Conferenza generala romontscha sursilvana decidu cun 51 encunter 7 vuschs sur da sia posiziun pertuccont il plan d'instrucziun 21.

Sch'il plan d'instrucziun 21 massi en vigur sco el se presenta, vegnessien ils scolars confruntai naven dalla scoletta tochen la novavla classa permanentamein e parallelmein cun dus lungatgs screts: igl idiom ed il rumantsch grischun. Quei cunterfetschi a tut las reglas dalla didactica da lungatgs e surdamondi ils scolars, scriva la CGRS en sia posiziun.

Tenor la CGRS duein ils scolars dallas scolasticas emprender en emprema lingia lur idiom endretg. La confruntaziun cul rumantsch grischun astgi esser mo fetg precauta en fuorma da singuls texts adattai alla vegliadetgna. Quei pér naven dalla quarta classa ensi.

Quellas pretensiuns dalla CGRS securclan cul schinumnu Concept Haltiner ch'ei vegnius elaboraus igl onn 1999 dad ina gruppa d'experts dil cantun. Il Concept Haltiner ei part dil Memorandum respectiv dil Model da coesistenza.

La CGRS constatescha plinavon ch'il plan d'instrucziun 21 formuleschi cumpetenzas ch'ils scolars stoppien contonscher. Cumpetenzas sappien era vegnir examinadas.

Per ils scolars dallas scolasticas vulessi quei dir ch'els vegnessien examinai en lur idiom ed en rumantsch grischun. Quei refusescha la CGRS: *“Las scholaras ed ils scolars dallas scolasticas duein buca stuer far clausuras ed examens d'admissiun per rumantsch grischun.”*

Plinavon scriva la CGRS che tut ils roms en scola seigien impurtonts per il svilup digl idiom, perquei dueien ils affons dalla scola primara vegnir confruntai els auters roms mo cugl idiom. Ei vegn cunzun menziunau ils roms da carstgaun ed ambient che astgien buca vegnir surduvrai per far emprender ils scolars il rumantsch grischun. Ei vegn era constatau ch'il cudisch da geometria dalla 4. tochen 6. classa seigi aunc adina obligatoris en rumantsch grischun per las scolasticas. La CGRS pretenda ch'ils cudischs da scola necessaris vegnien purschi els idioms.

“Igl ei necessari dad agir immediatamein”, scriva la CGRS en sias pretensiuns. Ella menziunescha il sondadi fatgs dalla Pro Idioms igl onn 2012 tier las scolasticas romontschas dalla Surselva. Quel hagi mussau che la situaziun dils mieds d'instrucziun en sursilvan seigi alarmonta.

Cun ir novas vias sco la Pro Idioms hagi mussau cul mied d'instrucziun ACCESS seigi ei pusseivel da realisar ils mieds d'instrucziun necessaris enteifer cuort temps.

La posiziun detagliada dalla CGRS ei aschuntada a questa brev da novitads. Ella ei era d'anflar sin la pagina d'internet dalla Pro Idioms che se presenta dapi cuort en in niev vestgiu.